

කියවීම ද්‍රව්‍ය

- උපද්‍රව්‍යක බලපෑමෙන් ආපදාවක් නිර්මාණය වේ.
- භෞතික හා මානව ක්‍රියාකාරකම් මත ආපදා නිර්මාණය වේ.
- ස්වභාවික උපද්‍රව උපත ලබන ආකාරය අනුව වර්ග 3 කි.
  - භූ විද්‍යාත්මක උපද්‍රව
  - දේශගුණික උපද්‍රව
  - ජීව විද්‍යාත්මක උපද්‍රව
- භූමිකම්පා, ගිනිකඳු, සුනාමි, සුළිසුළු, අකුණුසැර, මානුෂ බලපෑමකින් තොරව නිර්මාණය වේ.
- නායයාමි, නියග, ජලගැලීම, ලැව්ගිනි, හිම කඳු කඩා වැටීම මානව කටයුතු නිසා සිදුවේ.

භූමි කම්පා

පෘථිවි පෘෂ්ඨයේ පාෂාණ වලනය වන අතර ඒ අවස්ථාවේදී ක්ෂණිකව විනාශකාරී ප්‍රතිඵල අත් කර දෙමින් සිදුවන භූ වලනයයි.

භූමි කම්පා ඇතිවීමට බලපාන හේතු

- o පාටීවි පෘෂ්ඨයේ තැන්පත් වූ ගක්තිය ඒහි ධාරිතාවය ඉක්මවා යාමේදී ක්ෂණිකව මුදා හැරීමෙන්
- o පෘෂ්ඨය තැටි ඒකිතෙක දිශාවන්ට පාවීමත් ඒකිතෙක ගැටීමත් නිසා
- o යමහල් ක්‍රියාවලියක ප්‍රතිඵලයක් නිසා සහ විභේද ක්‍රියාවලි නිසා

ලෝකයේ හුම් කමපා ඇතිවන කලාප

1. පැසිපික් සාගරය වටා පිහිටි පැසිපික් කලාපය
2. මධ්‍යධරණී හිමාලයා කඳු කලාපය
3. මධ්‍ය අත්ලන්තික් සාගරික වැටි කලාපය
4. අප්‍රිකානු සුවිභේද නිමන කලාපය

සුනාමි

සාගරයේ සිදුවන කම්පන නිසා වෙරළ දෙසට ගමන් කරන උස් වූ සහ දිගු වූ සාගර තරංගයි

සුනාමි ඇතිවීමට බලපාන හේතු

- සාගර පතුල් වල ගිනිකඳු පිපිරවීම සහ හුම් කමපා ඇතිවීම
- සාගර පතුල් වල නායයාම ඇතිවීම
- සාගරය මතට උල්කාපාත කඩා වැටීම

- හිමිකදු සාගරය මතට කඩා වැටීම
- සාගරය මත මිනිසුන් පිපිරවීම සිදු කිරීම

සුනාමි බලපෑම බහුලව සිදුවන ප්‍රදේශ

- ✚ පැසිපික් සාගරය වටා වෙරළ ප්‍රදේශය
- ✚ ඉන්දියන් සාගරය හා නැගෙනහිර ඉන්දිය වෙරළ ප්‍රදේශය
- ✚ කැරිබියානු දූපත් ආශ්‍රිත කලාපය

ගිනිකදු

පෘථිවි අභ්‍යන්තරයේ ඇති මැග්මා හැතැටි මායිම හා දුරවල ස්ථාන තුළින් පෘථිවි තලය මතුපිටට පැමිණීමයි. මැග්මා මතුපිටට පැමිණි විට ලාවා ලෙස හඳුන්වයි.

ගිනිකදු වල ව්‍යාප්තිය

හැතැටි මායිම සීමා ආසන්නයේ වැඩි වශයෙන් සිදුවේ. ගිනිකදු වලින් 70% ක් ම පැසිපික් කලාපය වටා සිදුවේ.

නියග

*නොසිතු ලෙස දින ගණනාවක් වර්ෂාපතනය නොලැබීමෙන් නියග ඇතිවේ.

*එක් එක් රටවල් අනුව දින ගණන වෙනස්වේ.

නියග බහුලව සිදුවන ප්‍රදේශ

- මධ්‍යම අප්‍රිකානු සහෙල් කලාපය
- උතුරු ඇමරිකාවේ මිඩ්වෙස්ට්
- මධ්‍යම ඕස්ට්‍රේලියාව
- ඉන්දියාවේ මහාරාෂ්ට්‍ර, ගුජරාට්. හයිද්‍රාබාද් ප්‍රදේශ
- වයඹ දිග චීනය

සුළිසුළු

උණුසුම් නිවර්තන සාගර කලාප තුළ ඇතිවන අඩුපීඩන තත්වයන් නිසා නිර්මාණය වී වේගයෙන් භ්‍රමණය වෙමින් ගමන් කරන සුළු ධාරාවයි.

සුළිසුළු ආපදාව බහුලව සිදුවන ප්‍රදේශ

- උතුරු අත්ලන්තික් සාගරයේදී - හරිකේන්
- ඕස්ට්‍රේලියාවේ වයඹ දිග වෙරළ ආසන්න ඉන්දියන් සාගරය- විලිවිලිස්
- නැගෙනහිර ආසියාතික පැසිපික් සාගරයේදී- ටයිෆූන්
- බෙංගාල බොක්ක අවට කලාපයේදී - සයික්ලෝන්(සුළිසුළු)
- පිලිපීන් දූපත් ආශ්‍රිත මධ්‍යම පැසිපික් සාගරයේදී- බැගියෝ

ලැව්ගිනි

ස්වභාවික හෝ මානුෂ ක්‍රියාකාරකම් නිසා වනාන්තර තෘණභූමි ආදිය ගිනි ගැනීමයි.

ලැව්ගිනි ඇතිවීමට බලපාන හේතු

ස්වභාවික හේතු

- ❖ දැඩි නියගය හා වියළි සුළං
- ❖ ශාක කදන් එකට ඇතිල්ලීමෙන්
- ❖ අකුණු සැර වැදීම
- ❖ ගිනිකදු පිපිරවීම

මානුෂ හේතු

- ✓ නොසැලකිල්ල නිසා ගිනි තැබීම
- ✓ ගිනි තැබීම

ලෝකයේ ලැව්ගිනි බහුලව සිදුවන ප්‍රදේශ

- ඕස්ට්‍රේලියාව, කැනඩාව, ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය, ජර්මනිය, චීනය, ඉන්දුනීසියාව, මධ්‍යම අප්‍රිකානු රටවල්

